

Het effect van Verschillende Beïnvloedingstechnieken op het Bijplaatsen van Restafval

Toetsing van een cocktail-interventie ontwikkeld om het aantal bijplaatsingen op een woonplein te Hendrik-Ido-Ambacht terug te dringen.

Masterthesis Gedragsverandering, Radboud Universiteit Nijmegen

Naam: Floor Wintgens

Studentnummer: S1019870

Begeleider en eerste beoordelaar: Doeschka Anschutz

Tweede beoordelaar: Rob Bulterman

Datum: 05-07-2019

Aantal woorden: 6987

Abstract

In dit onderzoek is getracht het aantal bijplaatsingen bij ondergrondse afvalcontainers op een woonplein te Hendrik-Ido-Ambacht te verminderen. Het ontstaan van bijplaatsingen kan verschillende oorzaken hebben. Zo kunnen de descriptieve norm, de mate van zelfeffectiviteit en inertia mogelijk een rol spelen. Om dit probleem op te lossen is een interventie opgezet die zich in het bijzonder richtte op het verhogen van kennis en zelfeffectiviteit, het gebruik van de foot-in-the-door techniek, het communiceren van de descriptieve norm en het tegengaan van inertia door middel van een ansichtkaart, een raamsticker en stickers op de afvalcontainers. Hierbij is een untreated control-group design met een voor-en nameting gebruikt. Om te achterhalen of het aantal bijplaatsingen in de experimentele conditie meer was afgenomen dan in de controleconditie is een 2x2 mixed ANOVA uitgevoerd. De hypothese kon niet worden bevestigd. Mogelijk had dit ermee te maken dat er te weinig metingen hadden plaatsgevonden. Daarnaast zou het kunnen dat er andere factoren die niet in dit onderzoek zijn meegenomen, zoals de attitude ten opzichte van bijplaatsingen en de mate sociale cohesie, een rol spelen. Ook zou er sprake kunnen zijn geweest van een taalbarrière. Aangeraden wordt hier in het vervolg rekening mee te houden.

Key words: Bijplaatsingen, gedragsinterventie, descriptieve normcommunicatie, cue disruption, zelfeffectiviteit, foot-in-the-door

In Nederland is er, net als in de rest van de wereld, sprake van problematiek rondom afval. De mondiale afvalberg blijft groeien en er wordt geschat dat deze in 2050 zelfs 70% groter zal zijn dan nu. Hoge-inkomenslanden zoals Nederland hebben hier voornamelijk een groot aandeel in (Kaza, Yao, Bhada-Tata & Van Woerden, 2018). Daarnaast wordt er volgens de organisatie *The World Counts* wereldwijd één ton afval per seconde geproduceerd. Jaarlijks is dit zo'n 2.12 miljard ton (The World Counts, 2019). Nationaal gezien bestaat het afvalprobleem voornamelijk uit de aanwezigheid van zwerfafval (NOS, 2018; NOS, 2015); het niet goed hergebruiken van materialen (Den Dekker, 2018) en het niet juist weggooien of aanbieden van huisvuil (Wijbenga-Van Nieuwenhuizen, 2019; Rijkswaterstaat, 2018). Met dit laatste wordt voornamelijk bedoeld dat mensen hun afval vaak naast ondergrondse containers neerzetten, in plaats van dit erin te deponeren. Het niet op de juiste manier aanbieden van huisvuil is een probleem dat de laatste jaren steeds vaker als overlast wordt beschouwd (Wijbenga-Van Nieuwenhuizen, 2019). De bedoeling van ondergrondse afvalcontainers is dat omwonenden hun huisvuil in deze containers werpen zodat al het afval op één plaats verzameld wordt en er geen vuilniswagen door alle straten hoeft te rijden. Veel mensen gooien hun afval echter niet in de container, maar zetten dit er naast. Om dit aan te duiden wordt de term *bijplaatsingen* gebruikt. Bijplaatsingen zijn een probleem omdat ze ongedierte aantrekken en voor stank zorgen. Dit kan bijdragen aan een minder hygiënische woonomgeving waardoor de leefbaarheid van een wijk in het geding kan raken (Wijbenga-Van Nieuwenhuizen, 2019). Wanneer vuilniszakken naast de container staan bestaat tevens het gevaar dat ze scheuren, waardoor het afval los rond kan gaan slingeren. Dit is slecht voor het milieu en brengt het grondwater in gevaar. Bovendien kost het extra tijd en energie wanneer er bijplaatsingen bij een container liggen omdat deze eerst verwijderd moeten worden alvorens de container geleeagd kan worden. Met het huidige onderzoek wordt getracht een oplossing te vinden om dit probleem aan te pakken. Hierbij zal gebruik worden gemaakt van een gedragsinterventie. Daar wordt mee bedoeld dat er door middel van beïnvloedingstechnieken wordt geprobeerd gedragsverandering teweeg te brengen.

Om een dergelijke interventie te ontwikkelen is het belangrijk om eerst goed naar de oorzaken van het probleem te kijken. Uit de literatuur blijken verschillende mogelijke oorzaken voor het niet juist weggooien van afval. Allereerst zou de descriptieve norm een rol kunnen spelen bij het ontstaan van bijplaatsingen. Het idee achter de descriptieve norm is dat mensen geneigd zijn zich te gedragen zoals de meeste anderen doen (Cialdini, 2003). Dit houdt in dat wanneer er bijvoorbeeld één stuk afval naast de container ligt, dit de boodschap overbrengt dat het niet erg is om hier afval te plaatsen. Hierdoor zijn anderen mogelijk

geneigd hun afval ook bij te plaatsen wanneer zij zien dat iemand anders dit heeft gedaan (Dur & Vollaard, 2015). Ook Cialdini en Reno (1990) tonen aan dat individuen eerder geneigd zijn hun afval op de grond te gooien wanneer er al ander afval ligt, terwijl ze dit juist minder snel doen wanneer er helemaal niks ligt. Het effect van de descriptieve norm op het aantal bijplaatsingen wordt mogelijk gemedieerd door de mate waarin iemand het gevoel heeft in staat te zijn het juiste gedrag uit te voeren en uitkomsten van het gedrag te kunnen beïnvloeden. Hier kan naar worden verwezen als de mate van zelfeffectiviteit (Bandura, 1982). Ook op het gebied van milieuvriendelijkheid wordt naar zelfeffectiviteit verwezen als het idee dat iemand heeft over in hoeverre diegene over de kennis en vaardigheden beschikt om milieuvriendelijk gedrag uit te voeren (Axelrod & Lehman, 1993). Uit onderzoek gericht op gezondheidsgedrag bleek bijvoorbeeld dat het effect van de descriptieve norm op de hoeveelheid groente-inname gemedieerd werd door de mate van ervaren zelfeffectiviteit (Stok, Verkooijen, De Ridder, De Wit & De Vet, 2014). Hierbij is onder Nederlandse studenten een vragenlijstonderzoek over groente-inname gehouden, waarbij in de experimentele conditie na de vragenlijst de descriptieve norm werd gecommuniceerd. Daarna werd, onder andere, hun mate van zelfeffectiviteit op het gebied van groente-inname gemeten. Daaruit bleek dat de zelfeffectiviteit hoger werd wanneer participanten geconfronteerd waren met de meerderheidsnorm.

Bovendien blijkt dat een hogere mate van zelfeffectiviteit op het gebied van milieu een voorspeller is voor meer milieuverantwoordelijk gedrag (Hines, Hungerford & Tomera, 1993). Mogelijk zou de mate van zelfeffectiviteit dus ook een direct effect kunnen hebben op het al dan niet bijplaatsen van huisafval. Ook uit ander onderzoek is gebleken dat mensen gemotiveerder zijn om bepaald gedrag uit te voeren wanneer zij het gevoel ervaren invloed uit te kunnen oefenen op de situatie en de uitkomsten ervan. In dit onderzoek bleek dat verpleegkundigen met een hogere mate van zelfeffectiviteit problemen die ze tegenkwamen vaker ter plekke oplosten (Ngo & Murphy, 2005).

Een andere eventuele oorzaak voor het ontstaan van bijplaatsingen ligt in de mogelijkheid dat mensen het simpelweg te veel moeite vinden om hun afval in de container te werpen in plaats van daarnaast. Hier kan naar worden verwezen als inertia en wordt door Leahy (2001) beschreven als “non-compliance met een redelijke en haalbare opdracht”. Daarnaast wordt inertia onder andere gekenmerkt door passiviteit en het vasthouden aan gewoontes (Pratkanis, 2007). Bij het ontstaan van bijplaatsingen kan dit zich uiten door individuen die niet de moeite nemen om hun huisafval in de afvalcontainer te gooien.

Door eerst naar de mogelijke oorzaken voor het ontstaan van bijplaatsingen te hebben gekeken kan vervolgens worden achterhaald hoe op deze factoren ingespeeld kan worden. Hoewel de descriptieve norm kan zorgen voor méér bijplaatsingen wanneer er al afval naast de container ligt, kan dit ook worden ingezet op een manier waarop het juiste gedrag juist bevorderd wordt. Wanneer bijvoorbeeld gecommuniceerd zou worden dat de meerderheid wél het gewenste gedrag uitvoert, zou dit mensen weer meer bewegen in de richting van dat gedrag (Cialdini, 2003). Door aan te geven hoe groot het aandeel buurtbewoners is dat hun afval wel op de juiste manier weggooit kan de descriptieve norm dus als het ware worden omgedraaid en ingezet worden om het gewenste gedrag te bereiken.

Zoals vermeld wordt het effect van de descriptieve norm op uiteindelijk gedrag mogelijk gemedieerd door de mate van zelfeffectiviteit (Stok et al., 2014) oftewel de mate waarin iemand gelooft bepaald gedrag uit te kunnen voeren (Bandura, 1982). Om te geloven bepaald gedrag uit te kunnen voeren moet iemand logischerwijs wel weten hoe hij of zij dat gedrag uit moet voeren. Zelfeffectiviteit kan dan ook bevorderd worden door het aanleren van vaardigheden en kennis (Ngo & Murphy, 2005). Bovendien kan dit verhoogd worden door het bijbrengen van de juiste handvatten die op dat moment van pas zouden komen (Maddux & Gosselin, 2003). Wanneer individuen niet het gevoel hebben over de juiste vaardigheden te beschikken om de situatie te kunnen beïnvloeden, is het zeer onwaarschijnlijk dat zij hun gedrag aan zullen passen, wat tot inertia kan leiden (Maddux & Lewis, 1995). Wanneer zelfeffectiviteit echter bevorderd wordt kan tevens mogelijke inertia worden tegengegaan (Pratkanis, 2007). Bovendien kunnen inertia en gewoontegedrag tegengegaan worden door gebruik te maken van een zogenaamde *cue-disruption* (Verplanken & Wood, 2006). Dit bestaat uit het aanbieden van een prikkel die een persoon herinnert aan het gewenste gedrag, op het moment dat diegene het ongewenste gedrag uit zou voeren. Uit onderzoek is gebleken dat dit een goede manier is om gewoontegedrag of gedrag dat voortkomt uit gemakzucht te doorbreken (Verplanken & Wood, 2006).

In het verleden is al verschillende keren getracht effectieve interventies te ontwikkelen om bijplaatsproblemen tegen te gaan. Zo blijkt uit het onderzoek van D&B, Tabula Rasa & IPR Normag (2010) dat het gebruik van de *foot-in-the-door* techniek goed werkt om bijplaatsingen tegen te gaan. Deze techniek houdt in dat er eerst een klein verzoek, zoals het opplakken van een sticker, wordt gedaan waar mensen makkelijk 'ja' op zeggen en vervolgens een groter verzoek, zoals het juist weggooien van restafval, wordt gedaan. Het blijkt dat individuen die in het eerste, kleine, verzoek meegaan eerder geneigd zijn ook mee te gaan in het grotere verzoek. Dit komt doordat mensen in het algemeen de behoefte hebben om

gedrag te laten zien dat consistent is met hun eerdere gedragingen of uitspraken. Hier kan naar worden verwezen als het principe van commitment en consistentie (Cialdini, 2001).

De afvalproblematiek in Nederland speelt zich op verschillende plekken af, zoals in Hendrik-Ido-Ambacht. Volgens de Ambachtse gemeenteraad wordt er bijvoorbeeld zeer slecht afval gescheiden in de gemeente (Koster, 2019). Ook bestaat hier het probleem rondom het bijplaatsen van restafval bij ondergrondse containers. In Hendrik-Ido-Ambacht en omliggende gemeenten worden hier dan ook steeds vaker boetes voor uitgeschreven (Koster, 2017). Een voorbeeld van een plek waar dit probleem speelt is het Banckertplein. Dit is een flatcomplex waar nog veel verbeterd kan worden ten aanzien van de leefbaarheid. Door woningcorporatie Rhiant is een onderzoek gedaan naar de grootste ergernissen van bewoners op dit gebied. Hier kwam een lijst met de twaalf grootste ergernissen uit. In samenwerking met grafisch vormgevingskantoor Djen Design is een traject opgezet om iedere maand één van deze ergernissen op een positieve en creatieve manier aan te pakken. Dit traject wordt 'Lekker bezig, Banckertplein! Ja toch niet dan?' genoemd. Huidig onderzoek zal zich richten op het derde grootste irritatiepunt, namelijk bijplaatsingen.

De aanwezigheid van bijplaatsingen op het Banckertplein is een probleem omdat het complex er hierdoor niet schoon uitziet. Bewoners gaven tijdens het onderzoek aan zich hierdoor te schamen voor de plek waar ze wonen wanneer zij bijvoorbeeld visite willen ontvangen. Ze willen zich graag weer trots voelen op hun woonomgeving. Daarbij kost het extra tijd en energie wanneer er sprake is van bijplaatsingen. Wanneer er afval op de plaat rondom de container ligt kan deze namelijk niet geleegd worden. Om dit op te lossen moeten de chauffeurs van de Huisvuilcentrale (HVC) momenteel eerst het afval om de containers heen opruimen alvorens zij hun werk kunnen doen. Dit kan veel tijd kosten waardoor de werkdruk van deze chauffeurs wordt verhoogd (Huib van Herrewege, persoonlijke communicatie, 09-04-2019).

Omdat veel eerder onderzoek naar afvalproblematiek niet specifiek over bijplaatsingen gaat, of vooral focust op hoe dit verminderd kan worden in plaats van op wat er de oorzaken van zijn, is ervoor gekozen om een vooronderzoek te doen onder de bewoners van het Banckertplein. Zo kunnen de oorzaken die hier een rol spelen beter in kaart worden gebracht. Deze online vragenlijst is verspreid via een tussenpersoon van Rhiant dat toegang had tot de e-mailadressen van de bewoners. Het onderzoek is volledig anoniem afgenomen. Het vooronderzoek bestond in totaal uit zeventien vragen omtrent bijplaatsingen op het Banckertplein. In deze vragenlijst werd onder andere achterhaald wat de bewoners zelf als belangrijke oorzaken voor het ontstaan van bijplaatsingen zagen. Hierin werden hun eigen

beweegredenen meegenomen, maar ook hun gedachten over waarom anderen hun afval bijplaatsten. Daarnaast werd onderzocht in hoeverre de bewoners op de hoogte waren van de regels wat betreft de ondergrondse containers. De vragenlijst is terug te vinden in bijlage A en werd afgenomen middels het softwareprogramma Qualtrics (2005).

Het was opvallend dat van de 77 respondenten 88% aangeeft zelf nooit afval naast de container te plaatsen, maar 97.4% dit wel vaak door anderen ziet gebeuren. Als belangrijkste reden om zelf afval bij te plaatsen noemen zij uitsluitend dat de container vol zat, kapot was of dat zij niet wisten dat het niet mocht. Ook werd bij de vraag of er nog andere opmerkingen waren meerdere malen gevraagd wat iemand moet doen wanneer de container vol of kapot is. Het feit dat hier weinig kennis over aanwezig is en dat bewoners niet weten wat zij moeten doen zou op een lage mate van zelfeffectiviteit kunnen wijzen aangezien. Om het gevoel te hebben in staat te zijn bepaald gedrag uit te kunnen voeren, moet er immers wel kennis zijn over hoe dit gedrag uitgevoerd kan worden (Axelrod & Lehman, 1993).

Bij de vraag waarom hun medebewoners hun afval bij zouden plaatsen werden daarnaast ook andere redenen genoemd. Zo werd bijvoorbeeld aangegeven dat anderen het te veel moeite zouden kunnen vinden. Aangezien het juist weggooien van afval als een redelijke en haalbare opdracht kan worden gezien kan non-compliance daarmee gezien worden als inertia (Leahy, 2001). Ook duidt 'geen zin hebben' op enige mate van passiviteit, wat wederom een kenmerk van inertia is (Pratkanis, 2007). Daarnaast werd meerdere malen geantwoord dat medebewoners hun afval bijplaatsen wanneer er al ander afval ligt. Dit laat zien dat de descriptieve norm in deze specifieke situatie een rol speelt (Cialdini & Reno, 1990). Als overige redenen wordt genoemd dat zij geen milieupas hebben of deze vergeten/kwijt zijn en het afval te groot was voor de container.

Om het probleem van bijplaatsingen aan het Banckertplein op te lossen is een gedragsinterventie ontwikkeld. Naar aanleiding van de resultaten uit het vooronderzoek en de literatuur is besloten deze te richten op het verhogen van zelfeffectiviteit en kennis, het communiceren van de descriptieve norm en het tegengaan van inertia en gewoontegedrag. Uit onderzoek van D&B, Tabula Rasa en IPR Normag (2010) is namelijk gebleken dat een combinatie van interventietechnieken het beste werkt om bijplaatsingen tegen te gaan. Wanneer een interventie gebruik maakt van meerdere technieken wordt dit ook wel een *cocktail-interventie* genoemd. Bij het ontwerpen van een gedragsinterventie dient tevens rekening gehouden te worden met de reactie die kan ontstaan wanneer mensen het gevoel krijgen dat ze beïnvloed worden. Wanneer mensen het gevoel ervaren beïnvloed te worden kan namelijk een vorm van weerstand, genaamd *reactance* optreden (Brehm, 1966). Dit

gevoel ontstaat doordat deze individuen ervaren dat zij beperkt worden in hun vrijheid, wat voor een ‘rebelse’ reactie kan zorgen en zelfs tot het tegenovergestelde gedrag kan leiden (Pratkanis, 2007). Wanneer van iemand gevraagd wordt bepaald gedrag uit te voeren is het daarom van belang om na te denken over de manier waarop een mogelijke interventie gecommuniceerd zal worden. Een manier om reactance te overwinnen is simpelweg door het erkennen van de weerstand (Pratkanis, 2007; Werner, Stoll & Birch, 2002). Wanneer een dergelijke interventie tekstuele onderdelen bevat is het tevens belangrijk om er rekening mee te houden dat het juiste doel wordt aangesproken. Dit wordt *goal framing* genoemd (Ganzach & Karsahi, 1995). Een voorbeeld van goal framing is *loss aversion*, wat stelt dat mensen bang zijn voor het verlies van dingen dan dat zij blij zijn met het besparen of winnen ervan (Tversky & Kahneman, 1991).

De verwachting is dat het aantal bijplaatsingen op het Banckertplein zal verminderen als gevolg van deze interventie. Om dit te achterhalen wordt ter controle ook een tweede plein geobserveerd waar geen interventie plaats zal vinden.. Uit het bovenstaande komt de volgende hypothese naar voren:

H1: Het aantal bijplaatsingen in de experimentele conditie zal als gevolg van de gedragsinterventie meer afnemen dan in de controleconditie.

Methode

Design

Voor dit onderzoek is gebruik gemaakt van een *untreated control-group* design. Dit houdt in dat er een controleconditie en een experimentele conditie waren met beiden een voor- en nameting. Tussen de metingen in werd bij de experimentele conditie een interventie gestart, waar er bij de controle conditie niks veranderde. In figuur 1 is dit design schematisch weergegeven. Hierbij staat A voor de experimentele conditie en B voor de controle conditie. De cijfers geven aan of het de voormeting (1) of de nameting (2) betreft. Tot slot staat de X voor de interventie. Voor de leesbaarheid zal vanaf nu naar de experimentele conditie verwezen worden als de interventieconditie.

A1	X	A2
B1		B2

Figuur 1. Onderzoekdesign.

Het totaal aantal bijplaatsingen per conditie per dag werd als afhankelijke variabele aangehouden. Dit werd gedurende tien doordeweekse dagen geturfd. De onafhankelijke variabelen waren de aan- of afwezigheid van de interventie enerzijds en het meetmoment (voor of na) anderzijds. Omdat het gedrag van de bewoners hier slechts indirect mee gemeten werd is er in dit onderzoek eigenlijk geen sprake van deelnemers. Het aantal bijplaatsingen waren in dit geval de onderzoekseenheden.

Daarnaast werden ter exploratie beschrijvende resultaten van de interventie onderzocht door middel van een vragenlijstonderzoek. Deze bestond uit 11 vragen en diende onder andere om te achterhalen in hoeverre de interventie de bewoners had bereikt en wat ze ervan vonden. Dit is gedaan door per interventieonderdeel uit te vragen of de respondent met dit onderdeel in aanraking is gekomen, hoe duidelijk diegene dit onderdeel vond en hoe leuk en nuttig ze het vonden. In totaal hebben hier gedurende 10 dagen 30 bewoners aan deelgenomen. Over deze deelnemers is, naast dat zij op het Banckertplein wonen, weinig bekend. Er is dan ook geen sprake geweest van persoonsgebonden of privacygevoelige informatie. Het vragenlijstonderzoek is online afgenomen met Qualtrics (2005) en is te vinden in bijlage B.

Materialen

De materialen waar gebruik van is gemaakt om deze interventie uit te voeren zijn respectievelijk een ansichtkaart, een raamsticker en verschillende containerstickers. Deze zullen stuk voor stuk besproken worden. Daarnaast zal per onderdeel worden uitgelegd op welke manier dit materiaal een bijdrage kon leveren aan het verminderen van bijplaatsingen.

Ansichtkaart

Voor de ansichtkaart is zowel de voor- als de achterkant ontworpen. De voorkant van de ansichtkaart is te vinden onder bijlage C, de tekst op de achterkant van deze ansichtkaart is te zien in figuur 2.

Beste buren,

Om het Banckertplein er schoon en netjes uit te laten zien kunt u uw afval beter in de container gooien in plaats van ernaast.

1

Het is goed te begrijpen dat het vervelend is wanneer u uw afval netjes weg wil brengen, maar blijkt dat de container vol of kapot is. In plaats van uw afval dan naast de container te plaatsen, kunt u dit oplossen door naar een andere container te lopen of uw afval even mee terug te nemen.

2

Vervolgens kunt u telefonisch, via de mail of via social media contact opnemen met HVC groep. Zij lossen deze problemen graag voor u op! :-)

Zo dragen we samen bij aan een schoon Banckertplein waar we trots op kunnen zijn.

Bedankt namens alle buren!

Tip: Voorkom een boete van €90,-!
Gooi afval netjes in de container!

3

HVC Groep

✉ klantenservice@hvcgroep.nl
☎ 0800-0700

📘 www.facebook.com/hvcgroep
🐦 twitter.com/hvcgroep

Figuur 2. Achterkant ansichtkaart. De nummers geven aan waar gebruik is gemaakt van beïnvloedingstechnieken.

In de tekst op de ansichtkaart wordt gebruik gemaakt van een aantal beïnvloedingstechnieken. Ten eerste wordt begrip getoond voor het feit dat het vervelend kan zijn als een container vol of kapot is (nummer 1 op de afbeelding). Door middel van de zin *Het is goed te begrijpen dat het vervelend is wanneer u uw afval netjes weg wil brengen, ...* wordt eventuele weerstand erkend. Door dit te erkennen kan reactance worden tegengegaan (Werner, Stoll & Birch, 2002). Ook wordt, bij nummer 2 op de afbeelding, aangegeven welke stappen ondernomen kunnen worden wanneer de container vol of kapot is. Door de bewoners deze kennis aan te bieden zullen zij waarschijnlijk eerder het idee hebben over de juiste vaardigheden te beschikken om hun gedrag aan te passen, wat tot een verhoging van zelfeffectiviteit kan leiden (Axelrod & Lehman, 1993; Ngo & Murphy, 2005). Hier is voor gekozen omdat bewoners in het vooronderzoek aangaven niet (geheel) op de hoogte te zijn van de regels en mogelijkheden wanneer zij hun afval niet kwijt kunnen. De zin *Voorkom een boete van €90,-!* (nummer 3) is tevens een overtuigingsstechniek. Hiermee wordt enerzijds informatie gegeven, maar anderzijds kan dit overtuigend zijn omdat er gebruik wordt gemaakt van goal framing. Bij goal framing gaat het erom dat de nadruk van de boodschap op het juiste doel ligt (Ganzach & Karsahi, 1995). Volgens het principe van *loss aversion* zijn

mensen gemotiveerder door de angst om iets te verliezen, dan door het genot wanneer ze iets zouden krijgen of besparen (Tversky & Kahneman, 1991). Door de nadruk te leggen op het doel om een boete te voorkomen, dus op wat zij zouden kunnen verliezen wanneer ze hun afval niet op de juiste manier weggooien, zouden bewoners gemotiveerd kunnen worden om hun gedrag aan te passen.

Raamsticker

De raamsticker zal geleverd worden in een enveloppe met daarop de tekst: *Hoort u bij de 90% van de bewoners die het belangrijk vindt dat de afvalcontainers er netjes uitzien? Plak de sticker in deze enveloppe dan op uw raam!* In de enveloppe was vervolgens de raamsticker te vinden met daarop de tekst *Ja! Ik gooi mijn afvalzak in de afvalbak.* In figuur 3a en 3b zijn respectievelijk de enveloppe en de sticker te zien.

Figuur 3a. Enveloppe raamsticker.

Figuur 3b. Raamsticker.

Het is waarschijnlijk dat bewoners door de zin op de enveloppe eerder geneigd zijn de sticker ook echt op het raam te plakken. Hoewel er eerder over de descriptieve norm werd gesproken, wordt met deze zin de injunctieve norm gecommuniceerd. Deze norm gaat, in tegenstelling tot de descriptieve norm die gaat over wat de meeste mensen doen, over dat wat de meeste mensen belangrijk vinden. Dit zou ertoe moeten leiden dat bewoners eerder meegaan in het verzoek om de sticker op te hangen (Cialdini & Goldstein, 2004). Het percentage is gebaseerd op de resultaten uit het vooronderzoek. Bovendien wordt met dit deel van de interventie één van de principes van Cialdini ingezet, namelijk dat van consistentie en commitment. Dit wordt gedaan door gebruik te maken van de eerder genoemde foot-in-the-door techniek. Door mee te gaan in het kleine verzoek om de sticker op het raam te plakken,

is de waarschijnlijkheid groter dat deze personen ook meegaan in het grotere verzoek om afval niet naast de container te plaatsen.

Containerstickers

Het volgende onderdeel van deze interventie zal bestaan uit het aanpassen van de restafvalcontainers op een manier waardoor het gewenste gedrag gestimuleerd zal worden. Dit onderdeel sluit aan op en is ondersteunend aan de andere onderdelen van de interventie. Ten eerste zal op de klep van de container een sticker worden geplakt met een stappenplan voor wat er moet gebeuren wanneer de container vol zit of kapot is. Daarbij is stap 1 het afval niet naast de container plaatsen, stap 2 is naar een andere container lopen en stap 3 is een melding maken. Deze communicatie is bedoeld voor bewoners die hun afval wel goed weg wilden gooien, maar dat door externe omstandigheden, zoals een volle of kapotte container, niet konden doen. Door dit duidelijke stappenplan te communiceren worden handvatten voor het juiste gedrag gegeven die op dat specifieke moment ingezet kunnen worden. Hierbij wordt getracht de zelfeffectiviteit te verhogen waardoor bewoners meer controle over de situatie kunnen ervaren (Maddux & Gosselin, 2003). Er is voor gekozen deze sticker op de klep te plakken omdat bewoners die hun afval wel gewoon weg willen gooien hier automatisch mee in aanraking komen op het moment dat zij proberen de container te openen. Daarnaast worden de stappen gevisualiseerd zodat er niet veel nagedacht hoeft te worden over de tekst en waardoor taalbarrières kunnen worden overstegen. De sticker voor de klep van de container wordt getoond in figuur 4.

Figuur 4. Containersticker met stappenplan.

Daarnaast worden er op de voorkanten van de containers stickers geplaatst waarop de beschrijvende norm wordt gecommuniceerd. Tijdens het vooronderzoek geeft een groot deel

van de respondenten (88%) aan dat zij nooit hun afval naast de container neerzetten, waarmee zij het goede gedrag vertonen. Dit kan goed worden ingezet om de descriptieve norm te communiceren. Omdat mensen zich over het algemeen graag conformeren aan de norm, zal het overbrengen hiervan overtuigend werken en in veel gevallen het gewenste gedrag teweegbrengen (Cialdini, 2003). Bovendien blijkt in woonwijken dat normcommunicatie bevorderend werkt om het verkeerd weggooiën van afval tegen te gaan (D&B, z.d.). Omdat het effect van de descriptieve norm op uiteindelijk gedrag mogelijk gemedieerd wordt door de mate van zelfeffectiviteit, kan door het communiceren van de meerderheidsnorm tevens zelfeffectiviteit bevorderd worden (Stok et al, 2014). In figuur 5 is de containersticker met daarop de normcommunicatie te zien.

Figuur 5. Containersticker voorkant, met normcommunicatie.

Verder zijn er stickers van bloemetjes gemaakt die overeenkomen met de afbeeldingen op de ansichtkaart en de raamsticker. Door de stickers op de voor (norm)-en zij (bloemetjes)-kanten van de containers te plaatsen kunnen ze van iedere kant worden gezien, dus ook in de aanloop naar de container toe. Dit zorgt ervoor dat ook bewoners die in eerste instantie geen zin hebben om hun afval in de container te gooien, wat, zoals gezegd, een teken van inertia of gewoontegedrag zou kunnen zijn (Leahy, 2001; Pratkanis, 2007), geconfronteerd worden met de interventie. Op die manier wordt in dit deel van de interventie gebruik gemaakt van een cue-disruption (Verplanken & Wood, 2006). De bewoners die de raamsticker hebben opgeplakt zullen hierdoor tevens herinnerd worden aan de afspraak waaraan zij zich hebben gecommitteerd. Figuur 6a en 6b laten zien hoe de containers er in zijn geheel uitzagen.

Figuur 6a & 6b. Voorbeelden containers tijdens de interventie.

Procedure

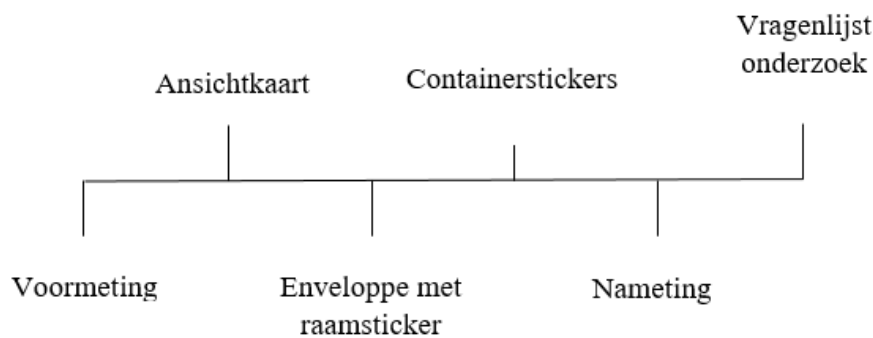
Als eerste is gestart met de voormeting. De voormeting bestond uit het tellen van het aantal bijplaatsingen bij iedere container in zowel de controle- als de interventieconditie. In beide gevallen stonden er zes containers. Dit werd gedurende tien doordeweekse dagen (woe, do, vrij, ma, di, woe, do, vrij, di, woe) één keer per dag geturfd. In verband met Tweede Paasdag moest de tweede maandag overgeslagen worden, waardoor er maar één keer op maandag en drie keer op woensdag gemeten is. Uiteindelijk zijn alle bijplaatsingen per locatie per dag bij elkaar opgeteld. Hier is voor gekozen omdat de interventie zich op het hele plein richt, en dus geen onderscheid maakt tussen verschillende containers. Na de voormeting is gestart met de interventie.

Ten eerste is, op de eerste dag van de interventie, de ansichtkaart bij de bewoners geleverd. Drie dagen later is de enveloppe met daarin de sticker die bewoners op hun raam konden plakken bezorgd. Als laatste onderdeel van de interventie zijn, een week na het bezorgen van de ansichtkaarten, de containers van een nieuw uiterlijk voorzien. Dit laatste is gedaan door de stickers op de kleppen en zijkanten van de containers aan te brengen.

Twee dagen na de implementatie van de interventie is gestart met de nameting. De nameting heeft op precies dezelfde manier en op dezelfde reeks doordeweekse dagen als de voormeting plaatsgevonden, om de metingen zo gelijk mogelijk te houden. Vervolgens zijn de resultaten verwerkt en geanalyseerd in het programma IBM SPSS Statistics 25 (2017).

Na de nameting is het vragenlijstonderzoek rondgestuurd. Deze is wederom via een tussenpersoon per e-mail onder de bewoners verspreid.

In figuur 7 is de volgorde waarin alle onderdelen van de interventie zijn uitgevoerd schematisch weergegeven.

Figuur 7. Schematische weergave van de volgorde waarop de interventieonderdelen werden ingezet.

Data-analyse

De onafhankelijke variabelen bij dit onderzoek zijn het wel of niet aanwezig zijn van de interventie, en het meetmoment (voor- of nameting). De afhankelijke variabele is het totaal aantal bijplaatsingen per dag per conditie. Om te achterhalen of de aanwezigheid van de interventie van invloed was op het aantal bijplaatsingen tijdens de nameting ten opzichte van de voormeting is in het programma IBM SPSS Statistics 25 (2017) een 2x2 mixed ANOVA uitgevoerd.

Als ondersteunende analyse is tevens een Mann-Whitney U toets uitgevoerd. Hiervoor is gebruik gemaakt van de verschilcores tussen de voor- en nameting. Vervolgens is met deze toets gemeten of er een significant verschil was tussen de verschilcores uit de interventieconditie ten opzichte van die uit de controleconditie.

Resultaten

Beschrijvende onderzoeksresultaten

Allereerst zullen de resultaten van het vragenlijstonderzoek worden besproken. Onder de respondenten is het bereik van de interventie redelijk groot geweest. Slechts een aantal bewoners geven aan niet aan alle onderdelen van de interventie blootgesteld te zijn geweest ($n = 4$). Hoewel de meeste mensen ook de raamsticker hebben ontvangen ($n=27$), geeft maar een klein deel ($n=5$) aan deze ook daadwerkelijk op te hebben geplakt. In tabel 1 is per interventieonderdeel aangegeven welk percentage bewoners er door is bereikt en hoe duidelijk zij dit onderdeel vonden. Het is interessant om de duidelijkheid van een onderdeel te

vergelijken met het bereik omdat iemand die aan een onderdeel is blootgesteld, maar dit niet begreep, wellicht niet (geheel) door de interventie is bereikt.

Tabel 1

Bereik en Duidelijkheid per Interventieonderdeel

Interventieonderdeel	Bereik*	Duidelijkheid**
Ansichtkaart	100	76.67
Raamsticker	90.00	85.28
Aangepaste afvalcontainers	96.67	75.87

* Percentage bewoners dat mee heeft gedaan aan het vragenlijstonderzoek (N=30) en door de interventie is bereikt.

** Percentage bewoners dat helemaal/deels mee eens antwoordde op de stelling 'Ik vind de informatie op [interventieonderdeel] duidelijk'.

Noot. Alleen de bewoners die hebben aangegeven door het interventieonderdeel te zijn bereikt zijn blootgesteld aan de stelling 'Ik vind de informatie op [interventieonderdeel] duidelijk'.

Daarnaast is respondenten gevraagd voor zowel de Ansichtkaart als de Raamsticker aan te geven in hoeverre zij dit onderdeel leuk en nuttig vonden. De procentuele verdeling hiervan is weergegeven in tabel 2.

Tabel 2

Hoe Leuk en Nuttig Bewoners de Verschillende Onderdelen Vonden

Interventieonderdeel	Leuk*	Nuttig**
Ansichtkaart	70.00	73.33
Raamsticker	66.67	44.44

* Percentage bewoners dat helemaal/deels mee eens antwoordde op de stelling 'Ik vond de [interventieonderdeel] leuk'.

** Percentage bewoners dat helemaal/deels mee eens antwoordde op de stelling 'Ik vond de [interventieonderdeel] nuttig'.

Noot. Alleen de bewoners die hebben aangegeven door het interventieonderdeel te zijn bereikt zijn aan deze stellingen blootgesteld.

Ook is het merendeel van de respondenten tevreden over het nieuwe uiterlijk van de afvalcontainers: 79.3% is het eens met de stelling 'Ik vind dat de afvalcontainers er nu beter uitzien dan eerst' en 72.4% geeft aan het eens te zijn met de stelling 'Ik vind het fijn dat de afvalcontainers een nieuwe stijl hebben gekregen'.

Verder waren de meeste bewoners over het algemeen tevreden over de interventie (70.0%). Een iets kleinere groep (53.3%) gaf aan ook daadwerkelijk te denken dat de interventie had bijgedragen aan het creëren van schonere afvalcontainers. Op basis deze beschrijvende resultaten kan gesteld worden dat de interventie bij de meeste bewoners die erdoor bereikt zijn positief is gevallen.

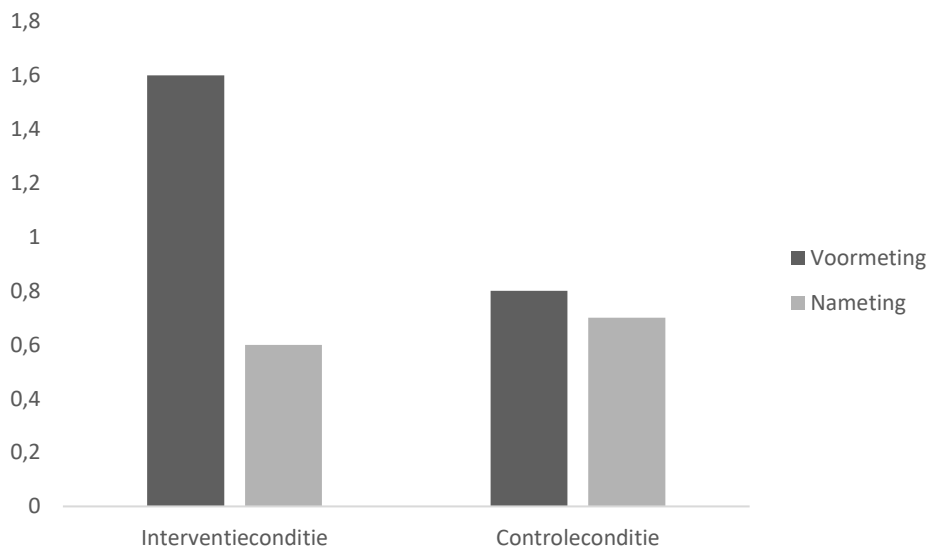
Hypothesetoetsing

Allereerst zijn de assumpties voor de 2x2 mixed ANOVA gecontroleerd. Om de normaliteit van de data te bepalen is een Shapiro-Wilk test ($\alpha = .05$) uitgevoerd. Er is voor een Shapiro-Wilk test gekozen omdat er sprake is van een sample kleiner dan 50 ($N=20$) (Razali & Wah, 2011). Uit deze test bleek dat de data niet normaal verdeeld was, $p=.046$. Voor een ANOVA is dit volgens Allen & Benett (2012) echter niet problematisch. Om de voorwaarde voor homogeniteit te checken is gebruik gemaakt van Levene's Test. Deze was niet significant. Aan de voorwaarde voor homogeniteit is daardoor voldaan.

Om te controleren of tijdens de nameting het aantal bijplaatsingen in de interventieconditie significant meer is afgenomen dan in de controleconditie, ten opzichte van de voormeting, is door middel van een 2x2 mixed ANOVA ($\alpha = .05$) gekeken of er een interactie-effect was tussen conditie (interventie of controle) en meetmoment (voor of na). Dit effect is niet gevonden, $F(1, 18) = .785$, $p = .387$. Op basis hiervan zou de hypothese niet bevestigd kunnen worden. De gemiddelden en standaarddeviaties waarvan bij deze analyse gebruik is gemaakt zijn te vinden in bijlage D.

Omdat niet aan de voorwaarde voor normaliteit is voldaan, is tevens over de verschillen de non-parametrische Mann-Whitney U toets ($\alpha = .05$) uitgevoerd om te achterhalen of hier evenmin een effect uit kwam. Ook uit deze toets bleek dat het verschil binnen de interventieconditie ($Mdn = 11.20$, $n = 10$) niet significant verschilde van dat binnen de controleconditie ($Mdn = 9.80$, $n = 10$), $U = 43.00$, $p = .631$. Op basis van deze uitkomsten kan gezegd worden dat er geen significant effect is gevonden van de aanwezigheid van de interventie op het aantal bijplaatsingen.

Zoals te zien in figuur 8 is het aantal bijplaatsingen in de interventieconditie echter wel meer afgenomen dan in de controleconditie. Er is dus wel sprake van een daling in de richting van het verwachte effect.

Figuur 8. Weergave van het gemiddelde aantal bijplaatsingen per dag in beide condities.

Discussie

Interpretatie & theoretische verklaringen resultaten

Met dit onderzoek is getoetst of de uitgevoerde interventie, in het kort bestaande uit een ansichtkaart, een raamsticker en het aanpassen van de afvalcontainers, heeft geleid tot een vermindering van het aantal bijplaatsingen. Dit is gemeten aan de hand van een untreated control-group design met een voor- en nameting. Uit de resultaten blijkt dat deze interventie geen significant effect heeft gehad op het aantal bijplaatsingen. Op basis daarvan zou de hypothese niet aangenomen kunnen worden. Zoals vermeld heeft er in de interventieconditie echter wel een daling plaatsgevonden in het aantal bijplaatsingen. Het feit dat de gevonden resultaten niet statistisch significant zijn kan meerdere mogelijke verklaringen hebben. Ten eerste zou er sprake kunnen zijn geweest van een plafondeffect, wat inhoudt dat het bijplaatsprobleem niet zo groot als in eerste instantie het werd gedacht, waardoor er weinig te verbeteren was (Austin & Brunner, 2003). Tijdens de voormeting zijn in de interventie conditie gedurende tien dagen in totaal zestien nieuwe bijplaatsingen geteld. In de controle conditie waren dit er slechts acht. In de nameting waren dit er in de interventieconditie zes en

in de controleconditie zeven. Dit laat toch een daling zien van respectievelijk 62.5 procent versus 12.5 procent. Mogelijkerwijs kon dit verschil niet statistisch worden aangetoond omdat het aantal metingen (20) in de analyse als N is gebruikt. Wanneer er meer metingen waren geweest was het wellicht duidelijker of er daadwerkelijk een afname had plaatsgevonden. Om de kans op een type II fout, wanneer er geen effect wordt gevonden terwijl dit er in werkelijkheid wel is, te verminderen wordt over het algemeen namelijk aangeraden de steekproefomvang (N) te vergroten (Field, 2009). Wegens een beperkt tijds kader was de steekproefomvang, dus het aantal metingen, helaas moeilijk te beïnvloeden. Ook het onderzoek zelf was kleinschalig: beide pleinen hadden zes ondergrondse afvalcontainers. Wanneer er op meer plaatsen was gemeten was het wellicht duidelijker geweest of er statistisch significante verschillen waren geweest. Vanwege de praktische aard van het huidige onderzoek, waarbij het hoofddoel was dat het bijplaatsprobleem bij een specifiek wooncomplex in korte tijd werd aangepakt, was daar niet de ruimte voor.

Op basis van het vragenlijstonderzoek kan bovendien de voorzichtige conclusie getrokken worden dat de foot-in-the-door techniek in dit geval niet gewerkt heeft. Deze techniek is er op gebaseerd dat mensen eerder geneigd zijn mee te gaan in een groot verzoek, in dit geval het juist weggooien van hun huisvuil, wanneer zij eerst meegaan in een kleiner verzoek (Cialdini, 2001). In deze interventie diende het opplakken van de raamsticker als het kleine verzoek. Ondanks dat uit eerdere onderzoeken bleek dat dit een effectieve manier was om bijplaatsingen te verminderen (D&B, Tabula Rasa & IPR Normag, 2010), is het onwaarschijnlijk dat de foot-in-the-door techniek in deze interventie een rol heeft gespeeld aangezien bijna niemand (n=5) de raamsticker daadwerkelijk heeft opgeplakt. Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de sociale cohesie op het plein aan de te laag was. Volgens Novi Mores (2017) wordt het vooral aangeraden de foot-in-the-door techniek te gebruiken in wijken met een gemiddelde, in plaats van een lage of matige, sociale cohesie. Dit houdt in dat bewoners zich met elkaar en met de wijk zelf verbonden voelen. Wanneer er sprake is van een gemiddelde mate van sociale cohesie passen individuen hun gedrag aan het gemeenschappelijke belang aan. Daarnaast is het voor sociale cohesie belangrijk dat de leden van de desbetreffende groep er dezelfde normen en waarden op nahouden, zodat iedereen zich aan die normen kan meten (Huygen & De Meere, 2008). Wanneer de sociale cohesie lager is, zouden individuen het gevoel kunnen ervaren andere normen en waarden te hebben dan hun burens. Het gevolg hiervan op de foot-in-the-door techniek zou kunnen zijn dat bewoners zich niet met elkaar vergelijken en daarom minder waarde hechten aan wat hun burens van hun vinden, waardoor zij de sticker minder snel opplakten. Dit is echter speculatief.

Een hierop aansluitend punt is de mogelijke invloed van de mate waarin iemand zich met een groep identificeert. Volgens Johnston & White (2003), die onderzoek deden naar de invloed van descriptieve normcommunicatie bij het tegengaan van excessief alcoholgebruik, werkt het communiceren van de meerderheidsnorm met name goed bij individuen waarbij groepsidentificatie hoog is. Wellicht konden bepaalde bewoners zich niet goed identificeren met de gehele groep 'bewoners van het Banckertplein'. Omdat dit wel de groep is die werd gebruikt om de descriptieve meerderheidsnorm te communiceren is er de mogelijkheid dat dit onderdeel van de interventie niet op iedereen effect heeft gehad. De sociale cohesie en groepsidentificatie zijn in dit onderzoek wegens beperkte tijd en middelen niet gemeten.

Daarnaast blijkt uit onderzoek dat de relatie tussen zelfeffectiviteit en verantwoordelijk gedrag, beide milieu-gerelateerd, gemedieerd wordt door attitude over het milieu (Ojedokun & Balogun, 2010). Dit betekent dat wanneer zelfeffectiviteit ingezet wordt om meer milieuverantwoord gedrag teweeg te brengen, dit eerst een positieve attitude ten opzichte van het milieu moet bewerkstelligen om een groot effect te kunnen hebben op het uiteindelijke gedrag. Ook Meinhold en Malkus (2005) tonen met hun onderzoek aan dat een positieve attitude ten opzichte van het milieu een goede voorspeller lijkt te zijn voor milieuverantwoord gedrag. In het huidige onderzoek is niet getracht een attitudeverandering teweeg te brengen. Mogelijk is de zelfeffectiviteit wel verhoogd, maar had dit geen grote invloed op het gedrag omdat de attitude er niet positief door werd beïnvloed.

Beperkingen

Een tekortkoming aan dit onderzoek is dat er sprake zou kunnen zijn geweest van een taalbarrière. Hoewel getracht is hier zo veel mogelijk rekening mee te houden door gebruik te maken van visualisaties, waren de geschreven teksten wel altijd in het Nederlands. In het vragenlijstonderzoek geven een aantal respondenten dan ook aan te denken dat de actie bij sommige bewoners geen effect heeft gehad omdat zij de taal niet begrepen. Een punt dat hierop aansluit is het feit dat bij het vooronderzoek wellicht sprake is geweest van een selectie-bias, waardoor dit niet voor alle bewoners representatief was (Dunn, 2012). Indien er daadwerkelijk een taalbarrière was, hebben alleen Nederlandssprekende bewoners de vragenlijsten in het vooronderzoek goed in kunnen vullen. Hierdoor is waarschijnlijk een deel van de bewoners buiten beschouwing gevallen. Bewoners die geen Nederlands spreken komen hoogstwaarschijnlijk uit een ander land, waardoor zij mogelijk ook andere normen en waarden hebben, die weer tot andere gedragingen leiden (Schwartz, 1992). Wanneer deze bewoners door een taalbarrière niet in het vooronderzoek zijn meegenomen kon er dus ook

geen rekening gehouden worden met de beweegredenen van deze bewoners. Daarnaast kan het zijn dat alleen bewoners die dit onderwerp belangrijk vinden gereageerd hebben op de vragenlijst. Ook dit kan voor een vertekend beeld van de resultaten van het vooronderzoek hebben gezorgd omdat deze bewoners mogelijk andere meningen en gedragingen hebben dan bewoners die dit onderwerp minder belangrijk vinden. Zoals beschreven kan attitude een mogelijke rol spelen bij de totstandkoming van milieuvriendelijk gedrag (Ojedokun & Balogun, 2010). Wanneer alleen bewoners met een positieve attitude ten opzichte van het juist weggooien van huisafval de vragenlijst hebben ingevuld, zijn de gerapporteerde oorzaken voor het ontstaan van bijplaatsingen wellicht niet representatief voor de gehele groep bewoners. Bovendien zijn de vragenlijsten alleen verstuurd naar bewoners van wie het e-mailadres bij Rhiant bekend was. Al deze factoren (taalbarrière, het ervaren belang van het probleem en de beschikbaarheid van e-mailadressen) zouden een vertekend beeld aan de resultaten van het vooronderzoek gegeven kunnen hebben waardoor de interventie niet op alle juiste factoren in heeft kunnen spelen.

Een andere kanttekening die bij dit onderzoek geplaatst moet worden heeft te maken met het literatuuronderzoek. Er is weinig tot geen literatuur te vinden die de sociaalpsychologische oorzaken van het bijplaatsen van afval in kaart brengt. Verreweg de meeste onderzoeken die over dit specifieke onderwerp gaan zijn praktijkgericht en focussen op het vinden van een oplossing in plaats van hoe het probleem in eerste instantie is ontstaan (e.g. D&B, Tabula Rasa & IPR Normag, 2010; Novi Mores, 2017). Daarom is in dit onderzoek voornamelijk gebruik gemaakt van publicaties over vergelijkbare onderwerpen zoals het laten rondslingeren van afval of milieuverantwoord gedrag (e.g. Axelrod & Lehman, 1993; Dur & Vollaard, 2015). Hoewel er om deze reden een vooronderzoek is gehouden, waren de vragen die hierin werden gesteld gebaseerd op deze literatuur. Daarbij zou dit vooronderzoek, zoals gezegd, selectief kunnen zijn geweest.

Advies voor vervolgonderzoek & conclusies

Ondanks dat het erop lijkt dat de foot-in-the-door techniek bij deze interventie geen grote rol heeft gespeeld, is het nog steeds niet duidelijk welk deel van de interventie wel voor de dalende lijn in de resultaten heeft gezorgd. Dit komt omdat er gebruik is gemaakt van een cocktail-interventie. Hoewel dit een bewuste keuze was die gebaseerd is op eerder onderzoek (D&B, Tabula Rasa & IPR Normag, 2010) is het daardoor lastig te achterhalen welk onderdeel het meest effectief is geweest en of ze ook los van elkaar ingezet zouden kunnen

worden. Voor vervolgonderzoek wordt daarom aangeraden de verschillende technieken ook apart te toetsen.

Daarnaast wordt aangeraden een soortgelijk onderzoek in het vervolg grootschaliger uit te voeren. Zoals vermeld kan het uitblijven van significante resultaten mogelijk te verklaren zijn door de kleinschaligheid van dit onderzoek. In toekomstig onderzoek zou de interventie op meerdere plekken ingezet kunnen worden, op plekken waar het bijplaatsprobleem zelf groter is of zou er over langere tijd gemeten kunnen worden. Wanneer er dan een verschil op zou treden zou met meer zekerheid kunnen worden gesteld of dit verschil door de interventie verklaard kan worden.

Een ander punt waar in vervolgonderzoek rekening mee kan worden gehouden is de mate van sociale cohesie. Zoals vermeld kan dit bepalend zijn voor welke technieken al dan niet succesvol ingezet kunnen worden om bijplaatsproblemen te verminderen. Wanneer bijvoorbeeld in kaart kan worden gebracht hoe betrokken bewoners zich met elkaar voelen, hoeveel hun normen en waarden met elkaar overeenstemmen en in hoeverre zij elkaars gedrag controleren kan een passende interventie worden uitgekozen die op de juiste punten inspeelt. Daarop aansluitend kan het interessant zijn om een opzichzelfstaand onderzoek te wijden aan wat precies de oorzaken zijn die ertoe leiden dat mensen hun afval bijplaatsen. Het kan bijvoorbeeld relevant zijn om te achterhalen welke rol zelfeffectiviteit precies speelt, en, zoals Ojedokun en Balogun (2010) suggereren, of dit inderdaad alleen een groot effect op het gedrag heeft wanneer het ook attitudeverandering teweegbrengt. Door een duidelijk zicht te hebben op de sociaalpsychologische oorzaken die leiden tot het bijplaatsen van afval kunnen gedragsinterventies ontwikkeld worden die bij het probleem bij de kern aanpakken.

Als laatste wordt aangeraden in het vervolg nog meer rekening te houden met eventuele taalbarrières die in een wijk aanwezig kunnen zijn. Dit kan bijvoorbeeld door tekstuele onderdelen van de interventie in meerdere talen te communiceren of door meer gebruik te maken van visualisaties of andere beïnvloedingstechnieken waar geen actieve informatieverwerking voor nodig is, zoals door middel van *nudging*. Nudging speelt in op de onbewuste denkprocessen van individuen door hen als het ware een “duwtje in de juiste richting” te geven (Thaler & Sunstein, 2009). Wanneer dergelijke technieken worden gebruikt wordt een interventie minder afhankelijk van taal en zouden taalbarrières overstegen kunnen worden.

Hoewel het effect van het de interventie niet statistisch aantoonbaar zijn is het voorbarig om te zeggen dat het onderzoek niks teweeg heeft gebracht. In het vragenlijstonderzoek geven bewoners namelijk wel aan tevreden te zijn over de interventie en

ook in het vooronderzoek werd door bewoners aangegeven dat ze blij waren dat hier iets aan gedaan werd. Het aantal bijplaatsingen is weldegelijk afgenomen en de meeste bewoners die met de vragenlijsten bereikt zijn vinden het fijn dat er eindelijk actie is ondernomen om de leefbaarheid op het plein te verhogen. Maatschappelijk gezien kan dus gezegd worden dat deze interventie relevant is geweest. Wanneer in het vervolg meer rekening gehouden wordt met invloedrijke factoren zoals de mate van sociale cohesie, eventuele taalbarrières of de schaal waarop de interventie wordt getoetst zouden de resultaten wellicht ook theoretisch interessanter kunnen zijn. Ondanks het uitblijven van significante resultaten is het echter nog steeds belangrijk om verschillende interventies te toetsen om een beter algemeen beeld te krijgen van welke factoren al dan niet van invloed zijn op het verminderen van het aantal bijplaatsingen.

Referentielijst

- Allen, P., & Bennett, K. (2012). *SPSS Statistics-A Practical Guide*. Cengage Learning Australia Pty Limited: Sydney, Australia
- Austin, P. C., & Brunner, L. J. (2003). Type I error inflation in the presence of a ceiling effect. *The American Statistician*, *57*, 97-104. doi:10.1198/0003130031450
- Axelrod, L. J., & Lehman, D. R. (1993). Responding to environmental concerns: What factors guide individual action?. *Journal of environmental psychology*, *13*, 149-159. doi:10.1016/S0272-4944(05)80147-1
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, *37*, 122-147. doi:10.1037/0003-066X.37.2.122
- Barreto, M., & Ellemers, N. (2002). The impact of anonymity and group identification on progroup behavior in computer-mediated groups. *Small Group Research*, *33*, 590-610. doi:10.1177/104649602237680
- Brehm, J. W. (1966). *A theory of psychological reactance*. Oxford, England: Academic Press.
- Cialdini, R. B. (2001). *6 principles of persuasion*. Arizona State University, eBrand Media Publication.
- Cialdini, R. B. (2003). Crafting normative messages to protect the environment. *Current directions in psychological science*, *12*, 105-109. doi:10.1111/1467-8721.01242
- Cialdini, R. B., & Goldstein, N. J. (2004). Social influence: Compliance and conformity. *Annu. Rev. Psychol.*, *55*, 591-621.
- Cialdini, R. B., Reno, R. R., & Kallgren, C. A. (1990). A focus theory of normative conduct: recycling the concept of norms to reduce littering in public places. *Journal of personality and social psychology*, *58*, 1015-1026. doi:10.1037/0022-3514.58.6.1015
- D&B, Tabula Rasa & IPR Normag (2010). *Voorbij bijplaatsingen: Gedragsinterventies voor het effectief terugdringen van bijplaatsingen bij afvalcontainers*. Geraadpleegd van: <https://kenniswijzerzwerfafval.nl/document/voorbij-bijplaatsingen>
- D&B. (z.d.). *Inspiratielijst voorkomen zwerfafval in de openbare ruimte*. Verkregen via: persoonlijke communicatie
- Den Dekker (2018). *We moeten het hebben over ons afvalprobleem*. Geraadpleegd van: <https://www.sg.uu.nl/artikelen/2018/02/we-moeten-het-hebben-over-ons-afvalprobleem>.
- Dunn, D.S. (2012). Applied research and field research: Nonexperimental approaches. In D.S. Dunn (ed.), *The practical researcher: A Student Guide to Conducting Psychological Research* (3rd ed, pp.210-247). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons inc.

- Dur, R., & Vollaard, B. (2015). The power of a bad example: A field experiment in household garbage disposal. *Environment and Behavior*, 47, 970-1000. doi:10.1037/e653632011-013
- Field, A. P. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. SAGE: London, England
- Ganzach, Y., & Karsahi, N. (1995). Message framing and buying behavior: A field experiment. *Journal of Business Research*, 32, 11-17. doi:10.1016/0148-2963(93)00038-3
- Hines, J. M., Hungerford, H. R., & Tomera, A. N. (1987). Analysis and synthesis of research on responsible environmental behavior: A meta-analysis. *The Journal of environmental education*, 18, 1-8. doi:10.1080/00958964.1987.9943482
- Huygen, A & De Meere, F. (2008). *De invloed en effecten van sociale samenhang*.
Geraadpleegd van: [https://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/De invloed en effecten van sociale samenhang_1169.pdf](https://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/De%20invloed%20en%20effecten%20van%20sociale%20samenhang_1169.pdf)
- IBM Corp. (2017). IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0. Armonk, New York: IBM Corp.
- Johnston, K. L., & White, K. M. (2003). Binge-drinking: A test of the role of group norms in the theory of planned behaviour. *Psychology and Health*, 18, 63-77. doi:10.1080/0887044021000037835
- Kaza, S., Yao, L., Bhada-Tata, P. & Van Woerden, F. (2018). *What a Waste 2.0 A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050*. Geraadpleegd van: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30317>
- Koster, P. (2017, 11). Gemeenten worden strenger tegen fout huisvuil. *Algemeen Dagblad*.
Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/dordrecht/gemeenten-woorden-strenger-tegen-fout-huisvuil~aafc7595/>
- Koster, P. (2019, 1). Ambachters scheiden hun afval bar slecht. *Algemeen Dagblad*.
Geraadpleegd van: <https://www.ad.nl/dordrecht/ambachters-scheiden-hun-afval-bar-slecht~a38f3ea5/>
- Leahy, R. L. (2001). *Overcoming resistance in cognitive therapy*. New York: Guilford Press.
- Maddux, J. E., & Gosselin, J. T. (2003). Self-efficacy. In M. R. Leary & J. P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (pp. 218–238). New York: Guilford.
- Maddux, J. E., & Lewis, J. (1995). Self-efficacy and adjustment. In *Self-efficacy, adaptation, and adjustment* (pp. 37-68). Springer, Boston, MA.
- Meinhold, J. L., & Malkus, A. J. (2005). Adolescent environmental behaviors: Can

- knowledge, attitudes, and self-efficacy make a difference? *Environment and behavior*, 37, 511-532. doi:10.1177/0013916504269665
- Ngo, A., & Murphy, S. (2005). A theory-based intervention to improve nurses' knowledge, self-efficacy, and skills to reduce PICC occlusion. *Journal of Infusion Nursing*, 28, 173-181.
- NOS (2015). *Meer dan 11 ton afval van stranden gehaald*. Geraadpleegd van: <https://nos.nl/artikel/2054389-meer-dan-11-ton-afval-van-stranden-gehaald.html>
- NOS (2018). *Na een mooie dag liggen Nederlandse stranden vol met afval*. Geraadpleegd van: <https://nos.nl/artikel/2240535-na-een-mooie-dag-liggen-nederlandse-stranden-vol-met-afval.html>
- Novi Mores (2017). *Handreiking voorkomen van bijplaatsingen*. Geraadpleegd van: <https://kenniswijzerzwerfafval.nl/document/handreiking-voorkomen-van-bijplaatsingen>
- Ojedokun, A. O., & Balogun, S. K. (2010). Environmental attitude as a mediator of the relationship between self-concept, environmental self-efficacy and responsible environmental behaviour among residents of high density areas in Ibadan Metropolis, Nigeria. *Ethiopian Journal of Environmental Studies and Management*, 3. doi:10.4314/ejesm.v3i2.59834
- Pratkanis, A. R. (2007). *The science of social influence: Advances and future progress*. Psychology Press: New York.
- Qualtrics (2005). Versie: 2019. Provo, Utah: Qualtrics.
- Razali, N. M., & Wah, Y. B. (2011). Power comparisons of shapiro-wilk, kolmogorov-smirnov, lilliefors and anderson-darling tests. *Journal of statistical modeling and analytics*, 2, 21-33.
- Rijkswaterstaat (2018). *Kennisoverzicht: Bijplaatsingen*. Geraadpleegd van: https://kenniswijzerzwerfafval.nl/document/kennisoverzicht-bijplaatsingen?destination=/bibliotheek%3Fdoc%3D1162%26facet_subjects%255B0%255D%3D17
- Schwartz, S. H. (1992). Universals in the content and structure of values: Theoretical advances and empirical tests in 20 countries. In *Advances in experimental social psychology*, 25, 1-65. doi:10.1016/S0065-2601(08)60281-6
- Stok, F. M., Verkooijen, K. T., de Ridder, D. T., de Wit, J. B., & de Vet, E. (2014). How norms work: Self-identification, attitude, and self-efficacy mediate the relation between descriptive social norms and vegetable intake. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 6, 230-250. doi:10.1111/aphw.12026

- Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2009). *Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness*. Rev. and expanded ed. New York: Penguin Books.
- The World Counts (2019). *World Waste Facts*. Geraadpleegd van:
http://www.theworldcounts.com/counters/shocking_environmental_facts_and_statistics/world_waste_facts
- Tversky, A., & Kahneman, D. (1991). Loss aversion in riskless choice: A reference-dependent model. *The quarterly journal of economics*, *106*, 1039-1061. doi: 10.1017/CBO9780511803475
- Verplanken, B., & Wood, W. (2006). Interventions to break and create consumer habits. *Journal of Public Policy & Marketing*, *25*, 90-103. doi: 0.1509/jppm.25.1.90
- Werner, C. M., Stoll, R., Birch, P., & White, P. H. (2002). Clinical validation and cognitive elaboration: Signs that encourage sustained recycling. *Basic and Applied Social Psychology*, *24*, 185-203. doi:10.1207/S15324834BASP2403_2
- Wijbenga-Van Nieuwenhuizen, B. (2019). *In de bak: Plan aanpak naastplaatsingen 2019-2022*. Geraadpleegd van: https://kenniswijzerzwerfafval.nl/document/de-bak-plan-aanpak-naastplaatsingen-2019-2022?destination=/bibliotheek%3Fdoc%3D1335%26facet_subjects%255B0%255D%3D17

Bijlage A: Vragenlijst voor het vooronderzoek onder bewoners van het Banckertplein

Start of Block: Default Question Block

Q2 Beste meneer of mevrouw,

Hartelijk bedankt dat u de tijd neemt om deel te nemen aan dit onderzoek. Deze vragenlijst is bedoeld om meer inzicht te krijgen in de problematiek van afval dat niet op de juiste plek wordt weggegooid. Het gaat hierbij specifiek om het **Banckertplein**. U kunt dan ook alleen deelnemen als u hier woonachtig bent.

Deelname aan deze vragenlijst is **geheel vrijwillig** en u kunt er op ieder moment mee stoppen zonder dat u daar een reden voor hoeft te geven. Verder wordt het onderzoek **geheel anoniem** verwerkt en opgeslagen. Uw antwoorden kunnen dus nooit aan persoonlijke gegevens gekoppeld worden.

Het invullen van deze vragenlijst zal **ongeveer 5 minuten** in beslag nemen.

Q1 Door te klikken op de knop 'Ik wil meedoen' geeft u aan dat u:

- De informatie op de vorige pagina goed heeft gelezen
- U vrijwillig deelneemt aan dit onderzoek
- U woonachtig bent aan het Banckertplein te Hendrik-Ido-Ambacht

Ik wil niet meedoen (1)

Ik wil meedoen (2)

Skip To: End of Survey If Door te klikken op de knop 'Ik wil meedoen' geeft u aan dat u: - De informatie op de vorige pag... = Ik wil niet meedoen

Q19 Wat is uw leeftijd?

Q7 Woont u op een even of een oneven huisnummer?

Even (1)

Oneven (2)

Q8 Ervaart u wel eens problemen met het weggooien van (rest)afval in de ondergrondse container?

Nee, nooit (1)

Ja, namelijk: (2) _____

Q9 Kent u de regels omtrent het weggooien van restafval in de ondergrondse containers?

Ja (1)

Niet precies (3)

Nee (2)

Skip To: Q13 If Kent u de regels omtrent het weggooien van restafval in de ondergrondse containers? = Nee

Q10 Wat moet u, volgens u, doen wanneer de container vol is?

Q11 Wat moet u, volgens u, doen wanneer de container kapot is?

Q12 Wat moet u, volgens u, doen wanneer uw afval te groot is om in de container te passen?

Display This Question:

If Kent u de regels omtrent het weggooien van restafval in de ondergrondse containers? = Niet precies

Or Kent u de regels omtrent het weggooien van restafval in de ondergrondse containers? = Nee

Q13 Welke regels zijn voor u momenteel niet duidelijk?

Q14 Denkt u dat andere bewoners de regels omtrent het weggooien van (rest)afval in de ondergrondse containers kennen?

Ja (1)

Niet precies (2)

Nee (3)

Q3 Heeft u wel eens afval **naast** de ondergrondse afvalcontainers zien staan?

Ja (1)

Nee (2)

Skip To: Q4 If Heeft u wel eens afval naast de ondergrondse afvalcontainers zien staan? = Nee

Q15 Wat is, volgens u, de reden dat andere bewoners hun afval **naast** de container plaatsen? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

*Een milieupas is de pas waarmee de ondergrondse container geopend kan worden.

- De container zat vol (1)
 - Er was een storing waardoor de container het niet deed (2)
 - Er lag al ander afval naast de container (3)
 - Hij/zij was de milieupas* vergeten (4)
 - Hij/zij is de milieupas* kwijt (5)
 - Hij/zij heeft geen milieupas* (6)
 - Anderen plaatsen hun afval ook naast de container (7)
 - Hij/zij wist niet dat er geen afval naast de container geplaatst mag worden (8)
 - Wat hij/zij weg wilde gooien was te groot om in de container te passen (9)
 - Hij/zij vindt het te veel moeite om het afval in de container te gooien (10)
 - Anders, namelijk (11) _____
-

Q4 Heeft u zelf wel eens afval **naast** de ondergrondse afvalcontainers geplaatst?

- Ja (1)
- Nee (2)

Skip To: Q5 If Heeft u zelf wel eens afval naast de ondergrondse afvalcontainers geplaatst? = Ja

Skip To: End of Block If Heeft u zelf wel eens afval naast de ondergrondse afvalcontainers geplaatst? = Nee

Q5 Wat was de reden dat u uw afval **naast** de container heeft geplaatst? Er zijn meerdere antwoorden mogelijk.

* Een milieupas is de pas waarmee de ondergrondse container geopend kan worden.

- De container zat vol (1)
- Er was een storing waardoor de container het niet deed (2)
- Ik zag dat er al ander afval naast de container lag (3)
- Ik was mijn milieupas vergeten* (4)
- Ik ben mijn milieupas* kwijt (5)
- Ik heb geen milieupas* (6)
- Anderen plaatsen hun afval ook naast de container (7)
- Ik wist niet dat ik mijn afval niet naast de container mocht plaatsen (8)
- Wat ik weg wilde gooien was te groot om in de container te passen (9)
- Ik vind het te veel moeite om mijn afval in de container te gooien (10)
- Anders, namelijk: (11) _____

End of Block: Default Question Block

Start of Block: Block 1

Q17 Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

	Geheel mee oneens (1)	Een beetje mee oneens (2)	Niet mee oneens, niet mee eens (3)	Een beetje mee eens (4)	Geheel mee eens (5)
Ik vind het belangrijk dat het Banckertplein, inclusief de afvalcontainers, er schoon uitziet (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat andere bewoners het belangrijk vinden dat het Banckertplein, inclusief de afvalcontainers, er schoon uitziet (2)	☐	☐	☐	☐	☐

End of Block: Block 1

Start of Block: Block 2

Q18 Heeft u nog opmerkingen over dit onderwerp die niet in deze vragenlijst aan bod zijn gekomen?

End of Block: Block 2

Bijlage B: Exploratieg vragenlijstonderzoek bewoners van het Banckerplein

Start of Block: Default Question Block

Q1 Beste bewoner van het Banckertplein,

Hartelijk bedankt dat u de tijd neemt om deel te nemen aan deze vragenlijst. Deze vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in uw meningen en ervaringen omtrent de actie op het **Banckertplein** van de maand mei. Het ging hierbij over het verminderen van afval dat naast de containers werd geplaatst.

Deelname aan deze vragenlijst is **geheel vrijwillig** en u kunt er op ieder moment mee stoppen zonder dat u daar een reden voor hoeft te geven. Verder wordt het onderzoek **geheel anoniem** verwerkt en opgeslagen. Uw antwoorden kunnen dus nooit aan persoonlijke gegevens gekoppeld worden.

Het invullen van deze vragenlijst zal **ongeveer 2 minuten** in beslag nemen.

Door te klikken op 'doorgaan' geeft u aan dat u bovenstaande informatie goed heeft gelezen en dat u vrijwillig deelneemt aan dit onderzoek.

Alvast bedankt!

Stoppen (1)

Doorgaan (2)

Skip To: End of Survey If Beste bewoner van het Banckertplein, Hartelijk bedankt dat u de tijd neemt om deel te nemen aan d... = Stoppen

Q2 Heeft u afgelopen maand (mei) de Ansichtkaart ontvangen met daarop informatie over het schoonhouden van de afvalcontainers?

Nee (1)

Ja (2)

Display This Question:

If Heeft u afgelopen maand (mei) de Ansichtkaart ontvangen met daarop informatie over het schoonhoud... = Ja

Q3 Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

	Helemaal mee oneens (1)	Deels mee oneens (2)	Niet mee eens/niet mee oneens (3)	Deels mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik heb de informatie op de Ansichtkaart goed doorgelezen (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond de informatie op de Ansichtkaart duidelijk (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond de Ansichtkaart nuttig (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond dat de Ansichtkaart er leuk uitzag (4)	☐	☐	☐	☐	☐

Q4 Heeft u afgelopen maand (mei) een enveloppe ontvangen met daarin een raamsticker?

Nee (1)

Ja (2)

Display This Question:

If Heeft u afgelopen maand (mei) een enveloppe ontvangen met daarin een raamsticker? = Ja

Q5 Heeft u deze sticker op uw raam geplakt?

Nee (1)

Ja (2)

Display This Question:

If Heeft u afgelopen maand (mei) een enveloppe ontvangen met daarin een raamsticker? = Ja

Q12 Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

	Helemaal mee oneens (1)	Deels mee oneens (2)	Niet mee eens/niet mee oneens (3)	Deels mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik vond de informatie op de enveloppe duidelijk (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond de informatie op de raamsticker duidelijk (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond de raamsticker nuttig (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vond dat de raamsticker er leuk uitzag (4)	☐	☐	☐	☐	☐

Q6 Heeft u de nieuwe stijl van de ondergrondse afvalcontainers op het Banckertplein gezien?

Nee (1)

Ja (2)

Display This Question:

If Heeft u de nieuwe stijl van de ondergrondse afvalcontainers op het Banckertplein gezien? = Ja

Q7 Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

(Deze stellingen gaan over de afvalcontainers **nadat** deze voorzien waren van de nieuwe stijl)

	Helemaal mee oneens (1)	Deels mee oneens (2)	Niet mee eens/niet mee oneens (3)	Deels mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik heb de informatie op de containers goed gelezen (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind de informatie op de containers duidelijk (2)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind dat de afvalcontainers er beter uitzien dan eerst (3)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vind het fijn dat de afvalcontainers een nieuwe stijl hebben gekregen (4)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk dat bewoners hun afval nu beter weggooien dan eerst (5)	☐	☐	☐	☐	☐

Q11 De volgende vragen zijn bedoeld om uw meningen en ervaringen over de actie van de maand mei (de ansichtkaart, de raamsticker en de nieuwe stijl van de container) in kaart te kunnen brengen.

Q10 Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen:

	Helemaal mee oneens (1)	Deels mee oneens (2)	Niet mee eens/niet mee oneens (3)	Deels mee eens (4)	Helemaal mee eens (5)
Ik denk dat de actie van de maand mei (de Ansichtkaart, de raamsticker en de nieuwe stijl van de containers) heeft bijgedragen aan schonere afvalcontainers (1)	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben tevreden over de actie van de maand mei (de Ansichtkaart, de raamsticker en de nieuwe stijl van de containers) om de afvalcontainers netjes te houden (2)	☐	☐	☐	☐	☐

Q9 Heeft u verder nog opmerkingen over de actie van de maand mei (de Ansichtkaart, de raamsticker en/of de nieuwe stijl van containers)?

End of Block: Default Question Block

Bijlage C: Voorkant ansichtkaart

Bijlage D

Tabel 1

Beschrijvende Statistieken 2x2 Mixed Model ANOVA

<i>Conditie</i>	<i>N</i>	Voormeting		<i>N</i>	Nameting	
		<i>M</i>	<i>SD</i>		<i>M</i>	<i>SD</i>
Controleconditie	10	0.8	1.32	10	0.7	1.64
Interventieconditie	10	1.6	2.07	10	0.6	1.35
Totaal	20	1.2	1.74	20	0.65	1.46